

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Кафедра педагогіки та психології, факультет № 3

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

«ПЕДАГОГІКА»

обов'язкова компонента освітньо-професійної програми першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти

053 Психологія (психолог ювенальної превенції)

Харків 2024

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 21.12.2023 № 11

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 3
Протокол від 20.12.2023 № 13

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін ХНУВС
Протокол від 21.12.2023 № 11

Розглянуто на засіданні кафедри педагогіки та психології (Протокол від 14.12.2023 № 20)

Розробник:

доцент кафедри педагогіки та психології факультету № 3, кандидат педагогічних наук ХНУВС **Павло ЧЕРВОНИЙ**.

Рецензенти:

1. доцент кафедри психології, педагогіки та філології Харківської державної академії культури, кандидат психологічних наук, доцент **Ігор ВІДЕНЕСЬ**
2. професор кафедри педагогіки та психології факультету № 3 ХНУВС кандидат психологічних наук, доцент **Світлана ХАРЧЕНКО**

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 3 Загальна кількість годин – 90 Кількість тем – 8	Соціальні та поведінкові науки; (шифр галузі) (назва галузі знань) 053 Психологія (код спеціальності) (назва спеціальності) Психолог ювенальної превенції (назва СВО)	Навчальний курс 2 Семестр 4 Види контролю: залік
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		
Лекції – 22; Семінарські заняття – 22; Практичні заняття – 0; Лабораторні заняття – 0 Самостійна робота – 46; Індивідуальні завдання: Реферати (тощо) – 1.		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка» є оволодіння здобувачами вищої освіти системою знань про закономірності процесів формування та розвитку особистості, її виховання та навчання, свідому та планомірну підготовку людини до життя в суспільстві; засвоєння основних технологій діяльності педагога.

Завдання курсу полягає в оволодінні здобувачами вищої освіти знаннями з теорії виховання і навчання особистості; особливостей і етапів формування та розвитку людини; закономірностями процесів виховання і навчання; ознайомлення з принципами, методами, засобами і формами організації виховання і навчання особистості.

Міждисциплінарні зв'язки з навчальними дисциплінами «Соціальна педагогіка», «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Педагогічна психологія», «Соціальна психологія».

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачами вищої освіти повинні

знати:

- предмет, структуру, принципи педагогічної науки;
- проблеми та напрямки розвитку європейської та світової педагогіки;
- основні стандарти системи освіти в Україні;
- методи, що використовує сучасна педагогіка;
- основні категорії педагогіки;
- поняття «формування» та «розвиток» особистості на основі педагогічної теорії;

- сутність та зміст процесів виховання, навчання та освіти;
- вікові особливості психічного та фізичного розвитку особистості;
- основні закономірності, принципи та напрямки виховання і навчання;
- структуру та організацію процесу навчання; основні форми та типи організації навчання;
- особливості педагогічного спілкування, сутність і функції педагогічних комунікацій.

На основі одержаних знань слухачі магістратури повинні **вміти**:

- вирішувати педагогічні завдання,
- володіти прийомами виховання та навчання,
- аналізувати педагогічно значущі ситуації та факти в професійній діяльності,
- застосовувати одержані знання у практичній діяльності.

1.5. Програмні компетентності:

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни		
Інтегральна компетентність		Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК4.	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
	ЗК5.	Здатність бути критичним і самокритичним.
	ЗК6.	Здатність приймати обґрунтовані рішення.
	ЗК7.	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
	ЗК8.	Навички міжособистісної взаємодії,
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК9.	Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту
	СК11.	Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку
	СК12.	Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології
	СК-15.	Здатність і готовність забезпечувати дотримання прав і свобод дитини під час здійснення професійної діяльності.
	СК-17.	Здатність здійснювати профілактику вчинення правопорушень дітьми і щодо дітей, надавати психологічну допомогу дітям та сім'ям в складних життєвих обставинах.
Програмні результати навчання	ПРН.10	Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.
	ПРН.13.	Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

	ПРН.15.	Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.
	ПРН.17.	Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА № 1. «ПРЕДМЕТ ПЕДАГОГІКИ ТА МЕТОДИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ».

Виховання особистості як предмет педагогіки. Об'єкт педагогіки. Предмет педагогіки. Завдання педагогіки. Історичний характер виховання. Народна педагогіка. Родинна педагогіка. Духовна педагогіка. Світська педагогіка. Основні категорії педагогіки. Виховання, освіта, навчання. Виховання (у вузькому педагогічному значенні). Система педагогічних наук. Загальна педагогіка. Вікова педагогіка. Професійна педагогіка. Спеціальна педагогіка. Історія педагогіки. Методики викладання окремих предметів. Порівняльна педагогіка. Соціальна педагогіка. Міжпредметні зв'язки педагогіки. Методи педагогічного дослідження. Метод. Методи педагогічних досліджень. Методика дослідження. Рівні емпіричний, теоретичний та методологічний.

ТЕМА № 2. «СТАНОВЛЕННЯ ПЕДАГОГІКИ ЯК НАУКИ».

Виникнення та становлення педагогічної думки у первісному та феодальному суспільстві. Табу. Таліон. Освіта та виховання у Давній Греції та Римі. Граматична школа. Школа ритора. Педагогічні погляди філософів давнього світу. Розвиток освіти і виховання у феодальному суспільстві. Школа й педагогіка епохи Середньовіччя. Церковне виховання. Монастирські школи. Парафіяльні школи. Лицарське виховання. Розвиток освіти і виховання за часів реформації та контрреформації. Єзуїтська освіта. Єзуїтське виховання. Педагогічні ідеї епохи Відродження. Педагогічні ідеї Еразма Роттердамського, Франсуа Рабле, Мішель Монтень. Педагогічна думка в епоху Просвітництва. Педагогічні ідеї Генріха Песталоцці, Йоганна Фрідріха Гербарта. Дидактичні погляди Я.А. Коменського. Видатні українські педагоги та діячі XX століття. С.Т. Шацький, П.П. Блонський, А.С. Макаренко, В.А. Сухомлинський.

ТЕМА № 3. «СУТНІСТЬ ПРОЦЕСУ ВИХОВАННЯ».

Теорія виховання як частка педагогіки. Об'єктом виховання. Предмет виховання. Виховання авторського характеру. Функції виховання. Сутність процесу виховання і його мета. Мотиви виховання. Структура процесу виховання. Внутрішні та зовнішні суперечності виховання. Мета процесу виховання. Складові виховання. Основні завдання виховної діяльності. Основні закономірності виховання. Органічний зв'язок виховання із суспільними потребами та умовами виховання. Взаємодія у виховному процесі всієї сукупності різноманітних чинників. Опора у виховному процесі на позитивні якості дитини. Діяльність і спілкування. Критерії вихованості людини.

Показниками вихованості. Формування мотивів поведінки. Компоненти: потребова-мотиваційний, інформаційно-пізнавальний, цілеутворюючий, операційно-результативний і емоційно-чуттєвий. Стадії формування мотивів. Початкове становлення мотиву. Розвиток мотиву.

ТЕМА № 4. «ПРИНЦИПИ ТА МЕТОДИ ВИХОВАННЯ».

Поняття про принцип виховання. Вимоги до змісту, організації і методів виховного впливу. Характеристика принципів виховання. Принцип цілеспрямованості. Поєднання педагогічного керівництва з ініціативою і самодіяльністю учнів. Індивідуальний підхід. Зв'язок з життям, гуманного ставлення до дитини. Повага до особистості дитини, поєднана з розумною вимогливістю до неї. Опора на позитивне в людині. Єдність свідомості й поведінки. Природовідповідність. Поняття про методи, загальні прийоми та засоби виховання. Методи виховання. Прийом виховання. Засоби виховання. Роз'яснення. Переконавання. Методи стимулювання. Метод самоконтролю. Класифікація методів виховання (за Ю.К. Бабанським). Методи формування свідомості особистості. Методи організації діяльності і формування досвіду суспільної поведінки. Методи стимулювання діяльності та поведінки. Методи контролю та самоконтролю, самооцінки діяльності та поведінки.

ТЕМА № 5. «ВИДИ ВИХОВАННЯ».

Розумове, моральне, естетичне, трудове, екологічне, фізичне види виховання. Національне виховання. Громадянське виховання. Розумове виховання. Основні завдання розумового виховання. Мораль. Моральна норма. Естетична культура. Естетична свідомість. Естетичні сприйняття. Естетичні смаки. Естетичний ідеал. Формування готовності до праці. Педагогічна мета виховання, зміст, методи здійснення. Дитячі та юнацькі громадські організації. Дитячі (молодіжні) громадські організації. Пластове виховання. Неформальний молодіжний рух. Молодіжна субкультура.

ТЕМА № 6. «СУТНІСТЬ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ».

Поняття про дидактику. Дидактичні погляди Вольфганга Ратке, Клода-Андріана Гельвеція, Йоганна-Генріха Песталоцці, Йоганна-Фрідріха Гербарта, Адольфа-Вільгельма Дістервега, Василя Сухомлинського. Дидактика та приватні методики. Об'єкт дидактики. Основні категорії дидактики. Дидактичні категорії. Навчання. Освіта. Самоосвіта. Викладання. Учіння. Навчальна діяльність. Дидактичні закономірності. Принципи. Функції навчання. Освітня функція навчання. Виховна функція. Розвиваюча функція. Уміння. Навичка. Мета навчання. Структура процесу навчання. Цільовий компонент. Стимулюючо-мотиваційний компонент. Змістовий компонент. Операційно-дійовий (методичний) компонент. Емоційно-вольовий компонент. Контрольно-регулюючий компонент. Оціночно-результативний компонент.

ТЕМА № 7. «ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА ПРИНЦИПИ НАВЧАННЯ».

Закономірності процесу навчання. Дидактичні закономірності. Обумовленість навчання суспільними потребами. Залежність навчання від умов, в яких воно відбувається. Взаємозв'язок навчальних і реальних пізнавальних можливостей учня. Взаємозалежність процесів навчання, освіти, виховання, розвитку особистості. Єдність процесів викладання, і навчання.

Характеристика принципів процесу навчання. Принцип науковості. Принцип систематичності та послідовності. Принцип доступності, дохідливості викладання. Принцип зв'язку навчання з життям. Принцип свідомості й активності учнів. Принцип наочності. Принцип міцності знань, умінь і навичок. Принцип індивідуального підходу до учнів. Принцип емоційності навчання. Взаємозв'язок принципів в навчанні.

ТЕМА № 8. «ЗМІСТ ОСВІТИ. МЕТОДИ, ФОРМИ ТА ПРИЙОМИ НАВЧАННЯ».

Основні документи, що відображують зміст освіти (навчальний план, навчальна програма, тематичний план, підручник, структура підручника, навчальний посібник, методичні рекомендації та ін.). Зміст освіти. Поняття про методи навчання, їх призначення та функції. Метод навчання загальні, спеціальні. Методи готових знань. Дослідницький метод. Словесні. Наочні та практичні методи. Методи здобуття нових знань. Метод формування умінь і навичок. Метод застосування знань на практиці. Методи творчої діяльності. Методи закріплення знань, умінь і навичок. Методи перевірки і оцінювання знань, умінь і навичок. Пояснювально-ілюстративний. Репродуктивний. Проблемного виконання. Частково-пошуковий. Дослідницький. Методичний прийом. Словесний (логічний, організаційний, технічний) наочний (організаційний, технічний) практичний. Засоби навчання. Словесний, образотворчий, конкретні мовні одиниці та схематичний показ); (аудіо, візуальні та аудіовізуальні); готові таблиці, картини, моделі, кінокадри, плівки). Вимоги до методів навчання.

4. Структура навчальної дисципліни
4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(денна форма навчання)

1. Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни					Вид контролю	
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття		Самостійна робота
Семестр № 4							
Тема № 1. Предмет педагогіки та методи науково-педагогічного дослідження	8	2	2			4	Залік
Тема № 2. Становлення педагогіки як науки	14	4	4			6	
Тема № 3. Сутність процесу виховання	10	2	2			6	
Тема № 4. Принципи та методи виховання	10	4	4			6	
Тема № 5. Види виховання	14	4	4			6	
Тема № 6 Сутність процесу навчання	10	2	2			6	
Тема № 7 Закономірності та принципи навчання	14	2	2			6	
Тема № 8 Зміст освіти. Методи, форми та прийоми навчання.	10	2	2			6	
Всього за семестр № 4	90	22	22			46	

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література:
Тема № 1. Предмет педагогіки та методи науково-педагогічного дослідження.		Основна: 1,2,3,14
<ul style="list-style-type: none"> – Ознайомтеся з вихованням особистості як предметом педагогіки, основними категоріями педагогіки. – Ознайомтеся з методами педагогічного дослідження. – Ознайомтеся з поняттям про особистість та її розвиток, теоріями розвитку особистості. – Проаналізуйте суспільні інститути, що впливають на розвиток особистості, основними фактори, які впливають на розвиток людини. – Ознайомтеся з основними категоріями педагогіки. 		Допоміжна: 1,2,4
Тема № 2. Становлення педагогіки як науки.		Основна: 2,5,10
<ul style="list-style-type: none"> – Ознайомтеся із виникнення та становлення педагогічної думки у первісному та феодальному суспільстві. – Ознайомтеся з педагогічними ідеями епохи Відродження. – Ознайомтеся з педагогічною думкою в епоху Просвітництва. – Проаналізуйте діяльність видатних педагогів 19-20 століть. – Конструктивно-технологічна (практична) функція педагогіки: суть та рівні реалізації. – Складіть таблицю і охарактеризуйте основні етапи становлення педагогіки та виокремлення її як самостійної науки. – Обґрунтуйте завдання педагогіки на сучасному етапі. – Який взаємозв'язок між педагогічною наукою і педагогічною практикою? – Визначте джерела педагогічної науки. – За якими ознаками можна стверджувати, що педагогіка – це наука? 		Допоміжна: 1,7
Тема № 3. Сутність процесу виховання		Основна: 4,8,11,13,14
<ul style="list-style-type: none"> – Проаналізуйте теорію виховання як частку педагогіки. – Проаналізуйте сутність процесу виховання і його мету. – Опрацюйте основні закономірності виховання. – Ознайомтеся з критеріями вихованості людини. – Проаналізуйте формування мотивів поведінки. – Визначте етапи процесу виховання. – Назвіть і дайте характеристику компонентів процесу виховання. – Сформулюйте основні закономірності виховання. – Проаналізуйте чинники, від яких залежить ефективність виховання. – Охарактеризуйте рушійні сили виховного процесу. – Розкрийте зміст принципів виховання. – Наведіть приклади взаємозв'язку закономірностей і 		Допоміжна: 1,5,6

	<p>принципів виховання.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Чому самовиховання вважають вищим етапом виховного процесу? – Обґрунтуйте умови, за яких здійснюється в школі самовиховання. – Визначте основні етапи самовиховання учнів під керівництвом учителя. – Назвіть основні прийоми самовиховання та поясніть їх зміст. – Сформулюйте функції перевиховання. – Чому навчання і виховання розглядають як дві сторони (дві підсистеми) єдиного педагогічного процесу? – Розкрийте суть процесу виховання. – Назвіть основні види виховної взаємодії. – Сформулюйте об'єктивні та суб'єктивні чинники, що впливають на процес виховання. – Охарактеризуйте основні функції виховання: діагностична (констатувальна), діагностична (контрольно-оцінювальна), організаційномотивувальна, прогностично-проективна, формувально-розвивальна, інформаційно-комунікативна. – Поясніть підхід до розуміння суті виховання та його ролі в розвитку особистості, з точки зору: а) технократичної концепції виховання; б) натуралістичної концепції виховання. – Представниками якої системи виховання можна назвати Р.Штайнера (1861-1925 рр., Німеччина), М.Монтессорі (1870-1952 рр., Італія, Нідерланди), С.Френе (1896-1966 рр., Франція), В.Сухомлинського (1918-1970 рр., Україна) та ін., які ставили в «епіцентр виховання» особистість дитини як найвищу цінність життя? – Розкрийте особливості процесу виховання. – Охарактеризуйте основні компоненти процесу виховання. 	
	Тема № 4. Принципи та методи виховання.	Основна: 1,5,7,9,13,14
	<ul style="list-style-type: none"> – Ознайомтеся з поняття про принцип виховання. – Опрацюйте характеристику принципів виховання: принцип цілеспрямованості, індивідуального підходу, зв'язку з життям, гуманного ставлення до дитини та ін. – Проаналізуйте поняття про методи, загальні прийоми та засоби виховання. – Ознайомтеся з класифікацією методів виховання (за Ю.К. Бабанським). – Розкрийте функції виховання в розвитку і формуванні особистості. – Доведіть, що виховання не тільки визначає розвиток, а й само залежить від розвитку. – Назвіть якості, що успадковуються дітьми від батьків. – Як Ви розумієте теорію Л.С.Виготського про зони «актуального та найближчого розвитку» у контексті 	Допоміжна: 4,5,6

	<p>розвитку особистості?</p> <ul style="list-style-type: none"> – Охарактеризуйте основні види середовища, що впливають на розвиток особистості. – Які є види соціалізації (за критерієм наявності мети щодо засвоєння соціального досвіду) і в чому їх суть? – У чому полягає мета соціалізації? – Використовуючи тезу «Виховання – провідний чинник розвитку особистості», поясніть необхідність проведення систематичної виховної роботи серед молоді щодо профілактики негативних явищ суспільного життя. – Назвіть основні види діяльності, зазначте, на якому віковому етапі розвитку переважає певний вид діяльності. – Поясніть вплив на розвиток та формування особистості активності самої людини. 	
	Тема № 5. Види виховання.	Основна: 3,6,9
	<ul style="list-style-type: none"> – Проаналізуйте громадське виховання. – Сформулюйте поняття розумового виховання. – Проведіть аналіз морального виховання. – Ознайомтеся з екологічним вихованням. – Розробіть план статевого виховання. – Ознайомтеся з правовим вихованням. – Ознайомтеся з трудовим вихованням. – Розробіть план естетичного виховання. – Розробіть план фізичного виховання. – Охарактеризуйте основні функції форм виховної роботи. – Наведіть приклади форм педагогічної роботи за такими ознаками: видами діяльності; способами впливу педагога; часом проведення; суб'єктом організації; результатом; кількістю учасників; місцем проведення. – Наведіть приклади масових, групових та індивідуальних форм виховної роботи. – У чийх працях (зарубіжних та вітчизняних вчених) сформульована ідея колективного виховання, розроблено педагогічну теорію колективу? – Охарактеризуйте основні функції колективу як соціальної системи. – У педагогіці колективом називають об'єднання вихованців, якому властивий цілий ряд важливих ознак. Назвіть їх. – Виховний (навчальний) колектив відзначається різноманітністю видів, форм суспільно корисної праці та спілкування. Охарактеризуйте суть його реалізації в таких аспектах: економічному, політичному, соціальному, моральному, громадсько-ціннісному, культурно-естетичному, юридичному, психологічному, організаційному, індивідуально-особистісному, педагогічному. – Виховний колектив – педагогічно організована система відносин, а тому його організація в школі й класах – першочергове завдання вихователів. Визначте основні функції виховного колективу. 	Допоміжна: 4,5,6

	<ul style="list-style-type: none"> – Стадійність розвитку колективу є вираженням внутрішньої діалектики його становлення, в основі якої – рівень взаємовідносин між вихователем і вихованцями, між членами колективу. Проаналізуйте стадії розвитку учнівського колективу. – Сформулюйте соціально-педагогічні чинники, які впливають на розвиток і становлення колективу. 	
	Тема № 6. Сутність процесу навчання.	Основна: 4,8,11
	<ul style="list-style-type: none"> – Хто уперше запровадив поняття «дидактика» як мистецтво навчати й освічувати? – Хто тлумачив дидактику як «універсальне мистецтво навчання усіх усього»? – Як називали вчителів у Давній Греції? – Які компоненти можна виділити в структурі дидактики? – Що є об'єктом та предметом дидактики? – Назвіть основне завдання та дві взаємозв'язані функції дидактики. – У чому різниця між дидактикою та методикою? – Доведіть, що дидактика відноситься до методики як загальне до конкретного. – Який взаємозв'язок між педагогікою, дидактикою і методикою навчання? – Розкрийте проблеми сучасної дидактики. – Проаналізуйте традиційні дидактичні системи (Я.Коменський, Й.Песталоцці, Й.Герbart та ін.) і педоцентричні (Дж.Дьюї). – Назвіть видатних українських і зарубіжних дидактів та їх внесок у контексті її розвитку. – Які основні категорії дидактики? – Охарактеризуйте види знань, які виокремлює дидактика. – Визначте різницю між теоретичними і фактичними знаннями. – Назвіть основні види освіти. – Охарактеризуйте загальну освіту. – Розкрийте суть політехнічної та професійної освіти. – Які основні тенденції розвитку системи освіти ХХІ століття? – У чому полягає гуманізація, гуманітаризація, національна спрямованість освіти, відкритість системи освіти, перетворення позиції педагога і позиції учня в особистісно-рівноправні стосунки, безперервність освіти, оцінка результату діяльності системи освіти по виходу, нероздільність навчання і виховання у процесі освіти? 	Допоміжна: 1,2
	Тема № 7. Закономірності та принципи навчання. Методи, форми та прийоми навчання.	Основна: 7,9,10,14
	<ul style="list-style-type: none"> – Які ознаки характерні для сучасного навчання? – У чому відмінність «процесу навчання» та «навчального процесу»? – Що є центральним елементом навчального процесу? – Визначте спільні та відмінні ознаки процесу 	Допоміжна: 6,7

		<p>пізнання і процесу навчання.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Що є методологічною засадою процесу навчання? – Проаналізуйте суперечності які є рушійними силами навчального процесу. – Охарактеризуйте освітню, виховну і розвивальну функцію навчання. – Дайте характеристику розвитку мислення на основі загальних розумових дій і операцій. – Якими шляхами реалізуються основні функції процесу навчання? – Визначте компоненти процесу навчання. – Визначте основні взаємопов'язані стадії (етапи) процесу учіння. – Доведіть, що навчання має двосторонній характер. – Продовжіть думку: «Знати навчальний матеріал – означає вміти: виділяти в матеріалі головні положення ...». – Яка різниця між концентрованим та розосередженим, логічним (осмисленим) і механічним запам'ятовуванням у процесі навчання? – Обґрунтуйте вплив стилю спілкування між учителем та учнем, умов навчання на результативність процесу навчання? Які ще чинники впливають на процес навчання з огляду на його структуру? – Назвіть основні ланки внутрішнього процесу засвоєння знань. – Охарактеризуйте сприймання, усвідомлення, узагальнення, закріплення нового навчального матеріалу та застосування знань, вмінь і навичок. – Визначте види узагальнення і систематизації з урахуванням ролі та місця в навчальному процесі. – У педагогіці діє незаперечний закон, який встановлює зв'язок між рівнем розвитку навчання й освіти і рівнем науково-технічного прогресу та виробничих відносин. Визначте дві суттєві риси, які засвідчують широкий діапазон його дії. – Розкрийте суть закономірностей навчання. – Який взаємозв'язок між закономірностями і принципами навчання? – Проаналізуйте ознаки щодо класифікації методів навчання. – Яка різниця між методом та прийомом навчання? – У чому суть методів організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності учнів? – Назвіть методи навчання: <ul style="list-style-type: none"> – за джерелом передачі навчальної інформації; – за логікою передачі й сприймання навчальної інформації; – за ступенем самостійного мислення школярів у процесі оволодіння знаннями, формуванням умінь і навичок; – за ступенем керівництва навчальною роботою. 	
--	--	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> – Охарактеризуйте основні види розповіді та вимоги до її проведення. – Охарактеризуйте основні види лекції та вимоги до її проведення. – Назвіть основні види інструктажу. – Охарактеризуйте основні види бесіди та вимоги до її проведення. – Сформулюйте основні рекомендації та вимоги під час роботи з підручником (під час вивчення нового навчального матеріалу, закріплення знань та формування умінь, узагальнюючого повторення). – Розкрийте значення запитань учнів у процесі навчання. – Наведіть приклади наочних методів навчання. Охарактеризуйте основні види засобів наочності, підходи до їх поєднання із словесними методами навчання. – Назвіть види вправ за формою навчальної діяльності учнів, за навчальною метою. – Назвіть практичні методи навчання. – У чому різниця лабораторних, практичних, графічних і дослідних робіт? – Проаналізуйте індуктивний та дедуктивний, аналітичний та синтетичний методи навчання. – Проаналізуйте репродуктивний, проблемно-пошуковий та творчий методи навчання. – Наведіть приклади: навчальної роботи під керівництвом учителя; самостійної роботи учнів без контролю вчителя. – Назвіть та визначте особливості двох груп методів стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності. Наведіть приклади конкретних методів. – Дискусія та диспут у процесі навчання. Обґрунтуйте, що дані методи сприяють розвитку логічного мислення та стимулюванню пізнавального інтересу у школярів. – Розкрийте суть методів контролю – усне, індивідуальне, фронтальне, комбіноване, ущільнене опитування; письмове опитування; контрольна робота; самостійна робота; практична робота і вправи; програмований контроль; тестовий контроль; машинний (комп'ютерний) контроль; змішаний (комбінований) контроль; систематичне спостереження за учнями в процесі навчання, іспити тощо. Охарактеризуйте переваги і недоліки даних методів. – Розкрийте суть та значущість самоконтролю і самооцінки учнів. – Наведіть приклади засобів навчання. – Підручник як засіб навчання. – Яка роль слова вчителя як засобу навчання? 	
--	--	--	--

		Тема № 8. Зміст освіти. Методи, форми та прийоми навчання.	Основна: 6,8,10,15,24
		<ul style="list-style-type: none"> – Проаналізуйте основні документи, що відображують зміст освіти (навчальний план, навчальна програма, тематичний план, підручник, навчальний посібник, методичні рекомендації та ін.). – Визначте шляхи подолання труднощів у придбанні освіти. – Ознайомтеся із поняттям про методи навчання, їх призначення та функції. – Ознайомтеся із методичним прийомом. – Ознайомтеся із засобами навчання. 	Допоміжна: 4,12,13, 15,16

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

1. Виникнення та становлення педагогічної думки у первісному та феодальному суспільстві.
2. Педагогічні ідеї епохи Відродження.
3. Педагогічна думка в епоху Просвітництва.
4. Видатні українські педагоги та діячі ХХ століття.
5. Педагогічні погляди Я. Коменського.
6. Педагогічна діяльність Г. Сковороди.
7. Педагогічна діяльність І.Г. Песталоцці.
8. Педагогічна діяльність Д. Дістервега.
9. Педагогічна діяльність А. Макаренка.
10. Педагогічна діяльність В. Сухомлинського.
11. Шляхи реформування освіти в Україні.
12. Сучасний стан освіти за кордоном.
13. Виховання в Україні: сучасні напрямки та проблеми.
14. Європейські стандарти освіти в Україні.
15. Виховна робота керівника: особливості, підготовка, організація.
16. Сучасні концепції патріотичного виховання.
17. Місце та роль сім'ї у вихованні дітей.
18. Місце та роль суспільних організацій у вихованні дітей.
19. Виховна робота у ВУЗі.
20. Сучасні підходи до оптимізації навчання.
21. Напрямки сучасних інновацій у вищій школі.
22. Дидактичні розробки Клода Гельвеція.
23. Дидактика Д.Дьюї.
24. Педагогічні основи змісту освіти.
25. Умови ефективної реалізації цілей навчання в процесі викладання.
26. Проблеми сучасної дидактики.

5.1.2. Теми курсових робіт – не передбачено

5.1.3. Теми наукових робіт – не передбачено

6. Методи навчання

При проведенні лекцій використовувалися такі **методи**:

- метод пояснення;
- метод проблемного викладання;
- розповідь;
- аналітичний метод;
- метод прикладів.

При проведенні семінарських занять використовувалися **методи**:

- метод вправ;
- проблемний,
- частково-пошуковий;
- дослідницький.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

1. Виховання особистості як предмет педагогіки. Основні категорії педагогіки.
2. Методи педагогічного дослідження.
3. Поняття про особистість та її розвиток. Теорії розвитку особистості.
4. Суспільні інститути, що впливають на розвиток особистості. Основні фактори, які впливають на розвиток людини.
5. Виникнення та становлення педагогічної думки у
6. Фізичне виховання та розвиток.первісному та феодальному суспільстві.
7. Педагогічні ідеї епохи Відродження.
8. Ян Амос Коменський – засновник педагогіки як науки.
9. Педагогічна думка в епоху Просвітництва.
10. Видатні українські педагоги та діячі ХХ століття (А.С.Макаренко).
11. Видатні українські педагоги та діячі ХХ століття (В.О.Сухомлинський).
12. Сутність процесу виховання і його мета. Основні закономірності виховання.
13. Зміст виховання, вимоги до нього. Комплексний підхід до виховання.
14. Критерії вихованості людини. Формування мотивів поведінки.
15. Поняття про принцип виховання. Характеристика принципів виховання: принцип цілеспрямованості, індивідуального підходу, зв'язку з життям, гуманного ставлення до дитини та ін.
16. Поняття про методи, загальні прийоми та засоби виховання. Класифікація методів виховання (за Ю.К. Бабанським).
17. Естетичне виховання.
18. Трудове та економічне виховання.
19. Моральне виховання.
20. Поняття про колектив, його ознаки та структура.
21. Фізичне виховання.
22. Розумове виховання.
23. Педагогічне спілкування (види педагогічного спілкування; функції, правила та особливості педагогічного спілкування).
24. Поняття про дидактику. Основні категорії дидактики.
25. Функції навчання.

26. Структура процесу навчання.
27. Закономірності та принципи навчання. Закономірності процесу навчання.
28. Знання, вміння та навички; їх взаємозв'язок.
29. Характеристика принципів процесу навчання. Взаємозв'язок принципів в навчанні.
30. Принцип наочності у навчанні.
31. Принцип систематичності та послідовності навчання.
32. Принцип науковості у навчанні.
33. Основні документи, що відображують зміст освіти (навчальний план, навчальна програма, тематичний план, підручник, навчальний посібник, методичні рекомендації та ін.).
34. Поняття про методи навчання, їх призначення та функції. Методичний прийом. Вимоги до методів навчання.
35. Засоби навчання.
36. Загальне поняття про класно-урочну систему та її розвиток.
37. Сучасні вимоги до уроку та шляхи їх удосконалення. Типи уроків. Схема аналізу уроків.
38. Урок – основна форма організації навчального процесу. Характеристика видів уроку.
39. Контроль успішності засвоєння знань учнями. Види контролю.
40. Функції контролю. Вимоги до використання методів контролю засвоєння знань.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути: екзамени (комплексні екзамени); тести; наскрізні проекти; командні проекти; аналітичні звіти, реферати, есе; розрахункові та розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо; інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти (далі – здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів в Університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм,

виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у формі, передбаченій в робочою програмою навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} = \left(\frac{\text{Результат навчальних занять за семестр} + \text{Результат самостійної роботи за семестр}}{2} \right) * 10$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить - **50**

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \frac{\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} + \text{Кількість балів за підсумковим контролем}}{2}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (екзамен, залік) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівника.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі екзамену чи заліку, то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\frac{\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни}}{2} = \frac{\text{Підсумкові бали за поточний семестр}}{2} + \frac{\text{Підсумкові бали за попередній семестр}}{2}$$

У цьому розділі також повинні бути розроблені чіткі критерії оцінювання здобувачів вищої освіти під час поточного контролю (робота на семінарських, практичних, лабораторних та інших аудиторних заняттях, самостійна робота, виконання індивідуальних творчих завдань) та підсумкового контролю. Кафедра визначає вимоги до здобувачів стосовно засвоєння змісту навчальної дисципліни, а саме: кількість оцінок, яку він повинен отримати під час аудиторної роботи, самостійної або індивідуальної роботи. Наприклад:

Робота під час навчальних занять	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи, вирішити практичне завдання.	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією-двома значними помилками.
80-84			
75 – 79		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією-двома значними помилками.
70-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не носять істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками
65-69			
60-64		E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них оцінена числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, потрібні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
21-40			
1–20		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєний, потрібні практичні навички роботи несформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна

1. Александров Ю.В. Педагогіка : навч. посіб. / Ю.В. Александров, Ю.В. Воронова. - Х. : ХДАФК, 2015. - 160 с.
2. Варій, М.Й. Основи психології і педагогіки : навч. посіб. : рекомендовано МОН України / М.Й. Варій, В.Л. Ортинський. - К. : Центр учб. літ., 2012. - 374 с.
3. Власова, О.І. Основи психології та педагогіки : підручник. - К. : Знання, 2011. - 334 с.
4. Волкова, Н.П. Педагогіка : посібник : допущено МОН України / Н.П. Волкова. - Київ : Академія, 2012. - 575 с.
5. Дичківська, І.М. Інноваційні педагогічні технології : . : підручник / І.М. Дичківська. - Київ : Академвидав, 2015. - 303 с.
6. Дорогань, С. Національне виховання як світоглядне завдання: філософський і педагогічний аспект // Вища освіта України. Нормативно-правове регулювання. Нормат. зб. : офіц. вид. / М-во юстиції України, МОН України. - 2014. - № 2. - С.105-111.
7. Коваленко, Є.І. Історія зарубіжної педагогіки : хрестоматія. - К. : Центр навч. літ., 2016. - 664 с.
8. Основи психології і педагогіки : навч. посіб. : Рекомендовано МОН України / А.В. Семенова, Р.С. Гурін, Т.Ю. Осипова, А.М. Ващенко. - К. : Знання, 2017. - 342 с.
9. Основи психології та педагогіки : Навч.-метод. комплекс / Уклад.: Г.О. Юхновець, В.Г. Андросюк, Д.О. Александров. - К. : Нац. акад. внутр. справ України, 2012. - 16 с.
10. Психологія та педагогіка : підручник. - Київ : Слово, 2013. - 578 с.
11. Психологія та педагогіка : підручник / С.Д. Максименко, М.Б. Євтух, Я.В. Цехмістер, О.О. Лазуренко. - К. : Вид. дім "Слово", 2012. - 578 с.
12. Словник термінів педагогіки, психології та шкільного адміністрування. - К. : [Б.в.], 2015. - 112 с.
13. Формування національної самосвідомості: історія, культура, мова, педагогіка : монографія / О.В. Рогожкин, Д.Д. Білий, М.В. Балко та ін.. - Донецьк : Ноулідж, Донец. від-ня, 2013. - 202 с.

Допоміжна

1. Гончаренко, С. Український педагогічний словник. - К. : Либідь, 2011. - 376 с.
2. Левківський, М.В. Історія педагогіки : навч. посібник / М.В. Левківський. - К. : Центр учб. літ., 2013. - 190 с.
3. Лозниця, В.С. Основи психології та педагогіки : навч. посіб.. - Київ : КНЕУ, 2011. - 288 с.
4. Любар, О.О. Історія української школи і педагогіки : Навч. посібник : Рекомендовано МОН України / О.О. Любар, М.Г. Стельмахович, Д.Т. Федоренко. - К. : Т-во "Знання", 2013. - 452 с.

5. Маніфест гуманної педагогіки : пер. з рос. / Ш.О. Амонашвілі, Д.М. Маллаєв, С.Л. Крук та ін.. - Хмельницький : ПП Сторожук О.В., 2011. - 64 с.
6. Національно-патріотичне виховання дітей та молоді. - Київ : ОВК, 2016. - 148 с.
7. Фіцула М.М. Педагогіка. – К.: Академія, 2014.

«Інформаційні ресурси вивчення дисципліни»

1. Вдовиченко Р. П. В 25 Навчально-методичний посібник «Самостійна робота студентів з курсу «Педагогіка» (для дистанційної форми навчання) / Р. П. Вдовиченко. – Миколаїв: СПД Румянцева Г. В., 2021. – 182 с.
http://dspace.mdu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/929/1/%D0%92%D0%94%D0%9E%D0%92%D0%98%D0%A7%D0%95%D0%9D%D0%9A%D0%9E_%D0%A1%D0%B0%D0%BC.%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0%D0%9F%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B0.pdf
2. Навчальний посібник з дисципліни «Педагогіка вищої школи» / Уклад. А.В. Лисенко – Полтава: ПолтНТУ, 2018. – 102с
<https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PolNTU/5297/1/posibnukfinalredaktor.pdf>
3. Нагачевська З.І. Педагогіка : навч.-метод. посіб. для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (спеціалізація історія). Івано-Франківськ: НАІР, 2020. 144 с.
<http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/5936/1/%D0%9D%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D1%87%D0%B5%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%97.%D0%86.%20%D0%9F%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B0%202020.pdf>
4. Педагогіка. Практичний курс: підручник за кредитно-модульною технологією навчання для бакалаврів / Т.Ф. Бельчева, С.С. Ізбаш, П.В. Бельчев – Мелітополь: Видавництво Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, 2014. – 304 с.
<http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/6255/1/%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9F%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B0.pdf>
5. Педагогіка І («Основи педагогіки», «Дидактика»): Опорні конспекти лекцій для студентів денної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта» ОС «Молодший бакалавр» / Т. І. Молнар. – Мукачево: МДУ, 2020. – 88 с. http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/7935/1/Pedagogy_%20I%20%28Fundamentals_%20of_%20Pedagogy_%20Didactics%29_%20reference_%20notes%20_of_%20lectures.pdf

6. Хмельницька О. С. Педагогіка. Історія педагогіки: навчально-методичний посібник. Переяслав (Київ. обл.): Домбровська Я.М., 2021. 222 с.

<http://ehsupir.uhsp.edu.ua/bitstream/handle/8989898989/6026/%D0%9F%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B0.%20%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B8.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Найменування органу виконавчої влади	Адреса офіційного веб-сайту органу виконавчої влади
Міністерство юстиції України	http://www.minjust.gov.ua
Державна служба України з надзвичайних ситуацій	http://www.mns.gov.ua
Міністерство освіти і науки України	http://www.mon.gov.ua
Міністерство внутрішніх справ України	http://mvs.gov.ua